

SARGĀSIM LATVIJAS DABU!

Lielais Ķemeru tīrelis
(Ķemeru nacionālajā parkā)

Skats no Lielā Liepu kalna
(Rāznas nacionālajā parkā)

Velnalas klintis Siguldā
(Gaujas nacionālajā parkā)

Parastā īve
(Slīteres nacionālajā parkā)

SARGĀSIM LATVIJAS DABU!

SVARĪGI

Laī sargātu un saglabātu dabu, retos augus, dzīvniekus, putnus, skaistas ainavas, Latvijā ar likumu ir noteiktas 683 īpaši aizsargājamas teritorijas. Latvijā ir 8 aizsargājamo teritoriju kategorijas, no kurām viena ir nacionālie parki.

Latvijā ir četri nacionālie parki – Gaujas nacionālais parks (1973), Ķemeru nacionālais parks (1997), Slīteres nacionālais parks (2000, laikā no 1923. līdz 2000. gadam – Slīteres dabas rezervāts), Rāznas nacionālais parks (2007).

Gaujas nacionālā parka (GNP) nozīmīgākā un savdabīgākā daļa ir Gaujas senleja. GNP atrodas vairāk nekā 500 kultūras un vēstures pieminekļu – pilskalni, mūra pilis, baznīcas, muižas, ūdensdzirnavas un vējdzirnavas. Parka teritorijā ir senas tūrisma tradīcijas. Pimie apmeklētāji ar ceļa spieķi pa Siguldas apkārtnes takām staigāja jau 19. gadsimtā. GNP iekļauj Cēsis ar skaisto vecpilsētu un pili, Turaidas muzejrezervātu, Siguldu ar dažādām atpūtas iespējām. Gaujas, Amatas un Braslas krastos iekārtotas ūdens tūristu, autobraucēju apmetnes, kājāmgājējiem takas vairāk nekā 100 kilometru kopgarumā, bet velotūristiem maršruti visā parka teritorijā. Līgatnes dabas takās apmeklētāji var vērot meža dzīvniekus un Gaujas senleju no skatu platformām un skatu torņiem.

Ķemeru nacionālo parku no citām Latvijas un Eiropas aizsargājamajām teritorijām atšķir sēru saturošie minerālūdeņi. Tie veidojas zem Ķemeru apkārtnes purviem un vairāk nekā 30 avotos izplūst virszemē. Jau kopš 18. gadsimta vidus un arī mūsdienās Ķemeru minerālūdeņus un ārstnieciskās dūņas izmanto ārstniecībā. Ķemeru nacionālais parks ir mitrāju parks. Purvi aizņem 25% parka teritorijas. Ķemeru nacionālajā parkā populārākais apskates objekts ir Lielā Ķemeru tīreļa (arī Lielā Ķemeru purva) taka.

Slīteres nacionālajā parkā īpašie dabas objekti ir Kolkas rags un Zilo kalnu krauja. Šlīteres (arī Slīteres) Zilie kalni ir Baltijas Ledus ezera senkrasts aptuveni 80 metrus virs jūras līmeņa. Zilo kalnu skatu tornis atrodas Dundagas–Mazirbes lielceļa malā pie Zilo kalnu kraujas. Slīteres nacionālā parka teritorijā zvejnieku ciemos jūras krastā iespējams iepazīties ar lībiešu (līvu) kultūras mantojumu, kas ir nozīmīga Ziemeļeiropas kultūrvēsturiskā mantojuma daļa.

Rāznas nacionālā parka (RNP) nozīmīgākie dabas objekti ir Rāznas ezers, skaistais Ežezers un pauguri – Lielais Liepu kalns un Mākoņkalns (arī Padebešu kalns). No Mākoņkalna paveras skats uz Rāznas ezeru. Te 13. gadsimtā Livonijas ordenis uzcēla vienu no pirmajiem Latgales nocietinājumiem – Volkenbergas pili, no kuras tagad saglabājušies atsevišķi mūra fragmenti. Rāznas nacionālā parka kultūrainava nav iedomājama bez sakrālās arhitektūras – baznīcām, lūgšanu namiem un ceļmalas krucifiksiem. Viens no skaistākajiem kultūrvēstures objektiem RNP ir Latgales jūgendstila pērle – Lūznavas muiža. Savukārt autentisku 20. gadsimta sākuma Latgales lauku saimniecību var aplūkot Andrupenes sētā.

INTERESANTI

Ķemeru nacionālā parka simbols ir baltmugurdzenis. Tā ir reta un apdraudēta dzeņu suga, kas dzīvo mitros lapu koku mežos.

Latvijā pēc tilpuma lielākā ala ir Gūtmaņa ala, kuru tā dēvējuši baltvācu ceļotāji, jo līdzās alai dzīvojis vietējais dziednieks, kas ārstējis ļaudis ar avota ūdeni un dažādiem ārstniecības augiem. Vācu valodā *gut Mann* nozīmē "labs vīrs". 20. gadsimta 30. gados bija ierosinājums alas vārdu latviskot un dēvēt par Labvīra alu, taču tautā tas neguva atsaucību.

Lielais Ķemeru tīrelis ir viens no lielākajiem sūnu purviem Latvijā. Tā platība ir 5000 ha un vecums ir ap 8000 gadu.

Dziednieciskie avoti Ķemeru apkārtnē, agrāk saukti arī par Slokas avotiem un Svētavotiem, bija pazīstami jau kopš seniem laikiem. Avotos atrastas monētas un citas lietas, ko slimnieki ziedojuši avotiem par atgūto veselību.

Slīteres nacionālajā parkā aug vairākus simtus gadus vecas īves. Parastā īve ir aizsargājams skujkoks ar sarkanām ogām, skaists, taču ļoti indīgs augs.

VĀRDI, KAS JĀZINA

Purvs, tīrelis, paugurs, augstiene, ala, ainava, minerālūdens, ārstniecība, aizsargājams, sargāt.

LET'S PROTECT LATVIA'S NATURAL ENVIRONMENT!

IMPORTANT

To protect and preserve the natural environment, rare plants, animals, birds and beautiful landscapes, 683 specially protected areas have been designated by law in Latvia. There are 8 categories of protected areas in Latvia, one of which is national parks.

There are four national parks in Latvia – Gauja National Park (1973), Ķemeri National Park (1997), Slītere National Park (2000, between 1923 and 2000 – Slītere Nature Reserve), Rāzna National Park (2007).

The most important and unique part of the Gauja National Park (GNP) is the Gauja Valley. The GNP is home to more than 500 cultural and historical monuments – hillforts, stone castles, churches, manor houses, water mills and windmills. The park has a long tradition of tourism. The first visitors walked along the paths of Sigulda with a hiking stick in the 19th century. The GNP includes Cēsis with its beautiful old town and castle, the Turaida Museum Reserve, Sigulda with various recreational opportunities. There are camping spots on the banks of the Gauja, Amata and Brasla rivers for water tourists and motorists, more than 100 kilometres of trails for hikers, and routes for cyclists throughout the park territory. Visitors can observe forest animals and the Gauja Valley from viewing platforms and observation towers along the Līgatne Nature Trails.

The Ķemeri National Park is distinguished from other Latvian and European protected areas by its sulphurous mineral waters. They are formed under the marshes around Ķemeri and flow to the surface in more than 30 springs. Since the mid-18th century and even today, Ķemeri mineral waters and healing muds have been used as a form of therapy. Ķemeri National Park is a wetland park. Marshes cover 25 % of the park's territory. The most popular attraction in Ķemeri National Park is the Great Ķemeri Bog (also Great Ķemeri Swamp) Trail.

In Slītere National Park, the Cape Kolka and the Blue Mountains Cliff are special natural attractions. The Blue Mountains of Slītere (also Slītere) are the old shore of the Baltic Ice Lake, about 80 metres above sea level. The Blue Mountains lookout tower is located on the Dundaga–Mazirbe highway on the Blue Mountains escarpment. In the fishing villages on the seashore in the Slītere National Park you can learn about the Livonian (Liv) cultural heritage, which is an important part of the cultural heritage of Northern Europe.

The most important natural attractions of the Rāzna National Park (RNP) are Lake Rāzna, the beautiful Ežezers lake and the hills of Lielais Liepu Hill and Mākoņkalns (also Padebešu) Hill. Mākoņkalns Hill overlooks Lake Rāzna. Here, in the 13th century, the Livonian Order built one of the first fortifications in Latgale – Volkenberg Castle, of which only some stone fragments still remain. The cultural landscape of the Rāzna National Park is unimaginable without sacred architecture – churches, prayer houses and roadside crucifixes. One of the most beautiful cultural and historical objects in the RNP is the pearl of Latgale Art Nouveau – Lūznava Manor. An authentic early 20th century Latgalian farm can be found at Andrupene Farm.

INTERESTING FACTS

The symbol of Ķemeri National Park is the white-backed woodpecker. It is a rare and endangered species of woodpecker that lives in moist deciduous forests.

The largest cave in Latvia by volume is Gūtmaņa Cave, so called by the White German travellers because a local healer lived near the cave and treated people with spring water and various medicinal plants. In German, gut Mann means "good man". In the 1930s, there was talk of Latvianising the name of the cave and naming it Labvīra Cave, but this did not go down well with the locals. The Great Ķemeri Bog is one of the largest moss bogs in Latvia. It covers an area of 5000 ha and is 8000 years old.

The healing springs in the Ķemeri area, formerly known as Sloka Springs and Svētavoti Springs, have been known for their healing qualities since ancient times. Coins and other items have been found in the springs, donated by those who had been healed by the springs.

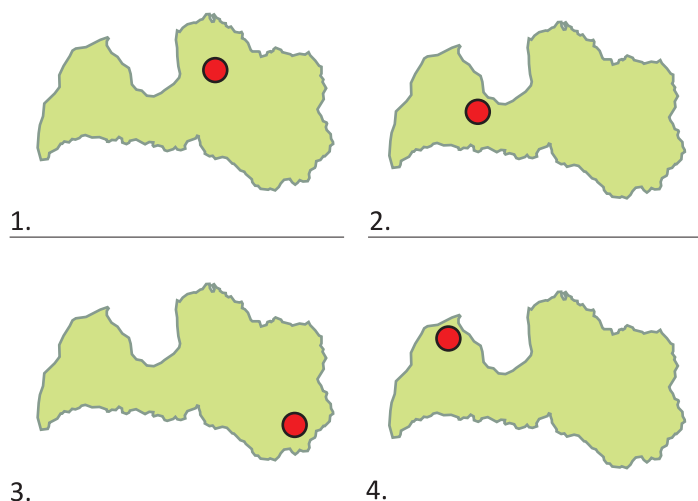
Yew trees that are several hundred years old grow in Slītere National Park. The common yew is a protected conifer with red berries, a beautiful but very poisonous plant.

WORDS TO LEARN

Bog, moor, hills, highland, cave, landscape, mineral water, medicinal, protected, protect.

VIEGLI UZDEVUMI

Zem attēla raksti nacionālā parka nosaukumu!

Gaujas nacionālais parks (GNP) atrodas Vidzemē. Senas un interesantas pilsētas GNP ir Cēsis un Sigulda. GNP pie Siguldas atrodas vairākas alas – Gūtmaņa ala, Velnala, Pēterala u. c.

Rāznas nacionālajā parkā (RNP) ir Rāznas ezers, Ežezers. Parkā Latgales augstienē ir arī trešais augstākais paugurs Latvijā – Lielais Liepukalns. Tur ir 34 m augsts koka skatu tornis.

Slīteres nacionālā parka (SNP) teritorijā ir arī piejūras zona un vieta, kur satiekas Baltijas jūra un Rīgas līcis. Šī vieta ir Kolka.

Tuvu Rīgai, apmēram stundas braucienā no galvaspilsētas, atrodas Ķemeru nacionālais parks (ĶNP). Šī parka teritorijā ir Lielais Ķemeru tīrelis jeb Lielais Ķemeru purvs.

Lasi un pie attēla pieraksti, kuram parkam (GNP, SNP, RNP, ĶNP) tas atbilst!

- Ķemeru nacionālā parka simbols ir rets putns – baltmugurzenis (dzenis ar baltu muguru).
- Ķemeru nacionālajā parkā pāri purvam ir koka laipas.
- Gaujas nacionālajā parkā ir Latvijā lielākā ala – Gūtmaņa ala.
- Gaujas nacionālajā parkā Siguldā ir Baltijā lielākais piedzīvojumu parks “Tarzāns” ar rodeļu trasi.
- Slīteres nacionālajā parkā atrodas kuģu orientieris – 19. gadsimta bāka.
- Rāznas nacionālajā parkā ar buru jahtu var braukt pa Rāznas ezeru.

1.

2.

3.

4.

5.

6.

VIDĒJI GRŪTI UZDEVUMI

Atrodi katra jaunieša interesēm atbilstošu nacionālo parku! Raksti pretī vārdam sludinājuma numuru!

Sveiciens no Austrālijas! Es būšu Latvijā janvārī – pie mums tad būs vasara, bet Latvijā – ziema. Vai es ziemā varēšu kaut ko interesantu redzēt kādā no nacionālajiem parkiem? Agnese

Labdien! Dzīvoju Latvijā tikai nesen. Agrāk dzīvoju Maskavā. Kaut arī tā ir milzīga pilsēta, tomēr tur nav jūras. Un man tā patīk atpūta jūras krastā! Vai kāds no nacionālajiem parkiem ir pie jūras? Anna

Čau! Vai varat palīdzēt? Skolotāja uzdeva sagatavot fotoreportāžu par kādu nacionālo parku. Es domāju, ka varētu fotografēt putnus. Esmu bijis pie jūras, kalnos, braucis ar laivu pa upi... purvu gan neesmu redzējis. Vai ir kāds nacionālais parks ar purviem? Bet – vai purvos vispār ir putni? Mareks

Agnese _____ Anna _____ Mareks _____

1. ĶNP ir diezgan zema un līdzena teritorija. Parkā ir daudz purvu. Te labi jūtas augi un dzīvnieki, kuriem patīk ūdens. Pavasaros purvos atpūsties un baroties nolaižas zosu un dzērvju bari. Purva mieru ir iecienījis arī jūras ērglis. Vasarās purvos nogatavojas garšīgās zilenes un dzērvenes. Nozīmīgākais no purviem ir Lielais Ķemeru tīrelis. Gaidām ciemos!

2. Dosimies skatīt alas, iežus un šīs ziemas leduskritumus Gaujas nacionālajā parkā. Viens no skaistākajiem ir Kraukļakalna iezis Krimuldā. Kas ir leduskritumi? Leduskritumi veidojas, kad ledū sasilst strauta ūdens, kas līst pār klinšu atsegumiem. Izskatās, ka kopā sasalušas daudzas lāstekas. Saģērbies silti!

3. Apmeklējiet Slīteres nacionālā parka takas! Ēvažu dabas taka cauri kāpu mežam ved uz jūras stāvkraustu, kura augstums ir 8–15 m. Skatu tornis Kolkas Priēžu dabas takā paver skatu uz piekrastes mežiem, liedagu un jūru.

Lasi tekstu un tā fragmentus! Tekstā virs svītras raksti atbilstošā fragmenta burtu!

Rāznas nacionālais parks

Rāznas nacionālais parks ir vieta, kur var iepazīt Latgales dabas un kultūrvēsturiskās vērtības. Te var _____ (1). Rāznas ezers, Ežezers, Mākoņkalns un Lielais Liepukalns – tie ir populārākie dabas objekti. Taču Rāznas nacionālā parka teritorijā ir arī daudz citu, _____ (2).

Teritorijas dabu, saimniecības un kultūras attīstības vēsturi var iepazīt, uzzinot par senajiem pilskalniem un muižām, kā arī _____ (3). Latgaliešu sadzīves tradīcijas var iepazīt muzejā “Andrupenes lauku sēta”, kurā _____ (4). Īpašs muzeja piedāvājums ir kulinārā mantojuma ēdienu degustācija. Ar Latgales podniecības tradīcijām vislabāk iepazīties pie “Pūdnīku skūlas” (“Podnieku skolas”) dibinātāja E. Vasiļevska Akminīšos. Augusta pirmajās nedēļās te organizē plenēru, _____ (5).

Saimniecība “Rudo kumeļu pauguri” turpina Latgales zirgkopības tradīcijas. Instruktoru vadībā te var apgūt jāšanas prasmes, _____ (6). Vēl Rāznas nacionālā parka teritorijā izveidoti vairāki velomaršruti, _____ (7).

A kas gaidīt gaida riteņbraucējus

B ir vairākas 20. gadsimta sākumā celtas ēkas – dzīvojamā māja, rija, pirts u. c.

C varbūt mazāk populāru, tomēr gana interesantu vietu

D baudīt ainavas skaistumu, latgaliešu viesmīlību, iepazīt tradīcijas

E kurā piedalās keramiķi, gleznotāji, fotogrāfi

F apmeklējot baznīcas, muzejus, amatnieku darbnīcas, zemnieku saimniecības

G bet bērni var vizināties poniju pajūgā vai mazo zirdziņu mugurā

GRŪTI UZDEVUMI

Lasi informāciju par pasākumiem nacionālajos parkos! Atzīmē apgalvojumus, kas atbilst informācijai!

Latvijā aizsargājamās teritorijās notiks Eiropas dabas un nacionālo parku dienas pasākumi. 22. maijā Slīteres nacionālajā parkā paredzēts bezmaksas apmeklējums. Te notiks svētku pasākums, atklājot zīmējumu izstādi “Slīteres Zilie kalni”. Īpašs pasākums tiks veltīts Latvijā savvaļā ļoti reti sastopamajam skujkokam – parastai īvei. Varēs aplūkot īves, kuras parka teritorijā aug gandrīz 300 gadu.

Gaujas nacionālajā parkā 24. maijā Līgatnes dabas takās īpaši gaidīs ģimenes ar bērniem – apmeklētāji varēs doties pa piedzīvojumu taku un aplūkot dažādus meža dzīvniekus. Siguldā tajā pašā dienā notiks pasākums pie Velnalas, bet 25. maijā – pie Sietiņieža (Gaujas labajā krastā starp Valmieru un Jāņmuižu). Sietiņiezis ir viens no augstākajiem baltā smilšakmens atsegumiem Latvijā. Pasākumos dabas pētnieki stāstīs par to, kā veidojušās alas un ieži.

Eiropas dabas un nacionālo parku dienai veltīti pasākumi Ķemeru nacionālajā parkā notiks no 24. līdz 28. maijam. Notiks jaunas dabas takas atklāšana gar Slokas ezeru. Kaut arī tūristu iecienītā siks pārņņu nakts Ķemeru nacionālajā parkā notiek jūlijā, arī maija dienās parkā varēs ieraudzīt dažādus dzīvniekus un kukaiņus.

Rāznas nacionālajā parkā dažādas aktivitātes notiks 25. un 26. maijā. Tie, kam patīk velosports, varēs doties 25 km braucienā pa Ežezera apkārtni. Tāpat ceļotājus gaida Mākoņkalns, kurā varēs uzkāpt pa jaunām kāpnēm.

Eiropas dabas un nacionālo parku diena ir radīta, lai atgādinātu par pirmo deviņu Eiropas nacionālo parku nodibināšanu Zviedrijā 1909. gada 24. maijā. Pirmo reizi šo dienu svinēja 1999. gadā, un turpmāk katru gadu daudzās valstīs organizē dažādus pasākumus, pievēršot sabiedrības uzmanību dabas vērtībām un kultūras mantojumam.

- 1. Slīteres nacionālo parku 22. maijā varēs apmeklēt bez ieejas maksas.
- 2. Parastā īve Latvijā aug nesen, taču tā mūsu mežos ir bieži sastopams skujkoks.
- 3. Siguldā un Līgatnes dabas takās pasākumi notiks Eiropas dabas un nacionālo parku dienā.
- 4. Sietiņiezis ir smilšakmens atsegums, kas atrodas Gaujas nacionālā parka teritorijā.
- 5. Ķemeru nacionālajā parkā pasākumi notiks vairākas dienas.
- 6. Ķemeru nacionālajā parkā Eiropas dabas un nacionālo parku dienai par godu būs siks pārņņu nakts.
- 7. Rāznas nacionālajā parkā būs iespēja doties 25 km pārgājienā ap Ežezera.
- 8. Pirmie nacionālie parki Eiropā tika izveidoti Zviedrijā 20. gadsimta sākumā.

Lasi un pasvītro vienu iederīgo vārdu no trim iezīmētajiem!

Īsfilmas par Latvijas nacionālajiem parkiem

Pirms vairākiem gadiem **tapa/uzradās/sanāca** (1) piecas īsfilmas par Latvijas nacionālajiem parkiem un citām aizsargājamām dabas teritorijām. Īsfilmas iepazīstina ar Latvijas dabas **avotiem/vērtībām/mantām** (2) no parka apmeklētāju skatpunkta. Visas filmas ieskaņotas latviešu un angļu valodā. Filmas ir aptuveni 15 minūšu **plašas/izvērstas/garas** (3).

Filmās kā galvenie varoņi darbojas jauni cilvēki, kas ekskursiju laikā sastopas ar parkā dzīvojošajiem iedzīvotājiem, vides inspektoriem, muzeju darbiniekiem, kā arī dodas **apmeklēt/izmeklēt/izsekot** (4) nacionālo parku dabas izglītības centrus un populārākos dabas tūrisma objektus.

Filmas ir kā nacionālo parku vizītkartes, kas gan ārvalstu tūristus, gan Latvijas cilvēkus iepazīstina ar Latvijas dabu, kultūru un iedzīvotājiem un **savienotā/saistītā/saistošā** (5) veidā atspoguļo aizsargājamo dabas teritoriju **svaru/nozīmi/spēku** (6).

Filmas apskatāmas Dabas aizsardzības pārvaldes tīmekļa vietnē sadaļā “Video”, pēc tam “Latvijas daba”. (Vari meklēt šeit: http://daba.gov.lv/public/lat/aktualitates/video1/latvijas_daba/.) Tīmekļa vietnē atrodami arī citi interesanti materiāli par Latvijas dabu.

ATBILDES

VIEGLI UZDEVUMI

1.	Gaujas nacionālais parks
2.	Ķemeru nacionālais parks
3.	Rāznas nacionālais parks
4.	Slīteres nacionālais parks

1.	ĶNP
2.	RNP
3.	GNP
4.	ĶNP
5.	GNP
6.	SNP

VIDĒJI GRŪTI UZDEVUMI

Agnese	2.
Anna	3.
Mareks	1.

1.	D
2.	C
3.	F
4.	B
5.	E
6.	G
7.	A

GRŪTI UZDEVUMI

1.	X
4.	X
5.	X
8.	X

1.	tapa
2.	vērtībām
3.	garas
4.	apmeklēt
5.	saistošā
6.	nozīmi

IZMANTOTIE MATERIĀLI

Teksti

<http://www.kemerunacionalaisparks.lv/?r=99>

<http://www.kemerunacionalaisparks.lv/?r=80>

<https://slitere.lv/dabas-takas-4/2017/3/Iteres-dabas-taka>

<https://www.la.lv/uz-raznas-nacionalo-parku>

<https://www.latvia.travel/lv/apskates-vieta/raznas-nacionalais-parks>

<https://www.redzet.eu/?search=%C4%B6emeru+nacion%C4%81lais+parks&gallery>

https://www.daba.gov.lv/public/lat/iadt/nacionalie_parki/

https://www.daba.gov.lv/public/lat/turistiem/apraksti/apskates_objekts/gutmanala/

https://www.daba.gov.lv/public/lat/iadt/nacionalie_parki/gaujas_nacionalais_parks/

<https://www.kurzeme.lv/lv/kurp-doties/atputa-daba/100-kemeru-nacionalais-parks/>

<http://dabastures.lv/lv/birdwatching-484381/pa-latviju-517171/leduskritumi-gaujas-nacion%C4%81laj%C4%81-park%C4%81>

Attēli

<https://sapnumedniece.lv/magiska-liela-kemeru-tirela-laipa/>

<https://www.delfi.lv/turismagids/es-celoju/no-liela-liepu-kalna-raugoties-jeb-dazas-dienas-latgale.d?id=47719137>

<http://skolenukursijas.lv/apskates-vieta/velnalas-klintis-un-ala/>

<https://twitter.com/skujavilnis/status/663095779201032192>

<https://www.tarzans.lv/atrakcijas/rodelu-trase>

<https://www.letonika.lv/groups/default.aspx?id=2694788&g=3&r=>

<https://dundagasvesture.wordpress.com/2013/04/06/sliteres-baka-izdzes-ugunis-1999/>

<http://www.putni.lv/denleu.htm>

https://www.daba.gov.lv/public/lat/turistiem/apraksti/laivosana/raznas_ezera_buru_laiva/print

<https://www.delfi.lv/turismagids/latvija/foto-leduskritumiem-bagatais-kraulukalna-iezis.d?id=50800999>